

ACADEMIA ROMÂNĂ
SCOSAAR

TEZĂ DE ABILITARE

**Modernizare și dependență de cale:
rolul schimbărilor demografice și instituțiilor sociale în
transformarea culturală a societăților contemporane**

Abstract

Domeniul fundamental: Științe economice, sociale și juridice

Domeniul de abilitare: SOCIOLOGIE

Autor: Mălina Voicu

Teză elaborată în vederea obținerii atestatului de abilitare în scopul conducerii lucrărilor de doctorat în domeniul *Sociologie*

București 2019

I am working as a researcher since I received my university degree in 1996. In the past 23 years I have been carrying out research in the field of sociology, being affiliated with The Research Institute for Quality of Life (Romanian Academy) and GESIS Leibniz Institute for Social Sciences (Germany). After completing my PhD in 2004, I gave classes at bachelor and master level in various universities from Romania (Lucian Blaga University Sibiu, University of Bucharest) and Germany (University of Cologne, Heirich Heinz University Dusseldorf, Cologne Business School). In my carrier I brought significant scientific contributions to the study of social values and I was involved in the institutional development of this field of research, by contributing to the management and coordination of international research projects and professional associations, by attracting research funds and by serving as editor and reviewer in various occasions.

Since I finished my PhD. I focused my research on the nexus between cultural change and path-dependency in the context of modernization. Thus, I studied the association between significant historical events, known as “critical junctions”, and the social institutions, which arise from these events, and cultural change. I follow Inglehart and define culture as “a set of norms and skills that are conducive to survival in a given environment, constituting a survival strategy for a society”¹. Culture translates into values and attitudes and shapes individual behavior. Therefore, I used values and attitudes as “proxy” for operationalizing the concept of culture and I studied their changes to asses the way modernization and path-dependency influence culture.

I carried out research about several institutional factors such as religious tradition, model of economic growth, welfare institutions, and educational curriculum. They are “self-reinforcing sequences”, being the outcome of the historical events, which shaped social institutions. Furthermore, I focused my work on the fall of the communist rule in Central and Eastern Europe, which was a “critical junction” that reshaped the culture of the post-communist societies. I approached the relationship between institutions and values concerning family, gender roles, religion and politics. I use quantitative research methods, such as multilevel regression modeling, structural equation models and changing parameters models, which allow assessing the combined impact of economic development and contextual factors on values and attitudes and I employ large scale survey data, such as European Values Study, World Values Survey and European Social Survey, for testing my hypotheses.

Based on the results of my research one can say that modernization and path-dependency do not contradict but complement each-other. Economic development opens the door to cultural change, but the path depends very much on local history and social institutions. Moreover, in times of fast social change, like the procommunist transition in Central and Eastern Europe, institutional change plays a more important role than economic development, because the institutional change requires faster adjustment of values and attitudes then the generational change can bring. Thus, all generation must adapt to the new intuitions in the same time and the effect of primary socialization, which carries the impact of modernization on individual values loses it significance.

In the coming years I plan to focus on the connection between population and cultural change in contemporary societies. My main research goal resides in studying the interaction

¹ Inglehart, R. (2018) *Cultural Evolution. People's Motivations are Changing and Reshaping the World*. Cambridge: Cambridge University Press

between population aging and migration on culture, using quantitative research methods and combining administrative and survey data. The main research questions I want to address are: What is the relationship between population growth due to immigration and cultural change? What is the role played by transnationalism? Does transnationalism mediate cultural change in host and home societies? How the interplay between population aging and international migration influence cultural change? I consider focusing on topics like politics, religion, family, social solidarity and tolerance.

This dissertation consists of three chapters. The first one gives a brief overview of the state of art in studying values change due to modernization and path dependence. The second chapter introduces my main research findings and my achievements in the institutional development this field of research. The last chapter includes my plans for the coming years, in terms of research goals and institutional development, starting from the state of art of the interplay between population and cultural change.

Activez în cercetarea științifică în domeniul științelor sociale din 1996 când am absolvit studiile universitare. Cumulez 22 de ani de experiență în cercetarea științifică și, în această perioadă, am desfășurat și activități de cercetare în România (Institutul de Cercetare a Calității Vieții) și Germania (GESIS Institutul Leibniz pentru Științe Sociale) și didactice la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Sociologie și Științele Comunicării, Universitatea din Köln, Facultatea de Management, Economie și Științe Sociale, Universitatea Herinrich Heine din Düsseldorf, Facultatea de Filosofie și Școala de Administrarea Afacerilor din Köln, Germania.

În decursul carierei mele am avut contribuții științifice relevante în domeniul sociologiei valorilor și m-am implicat activ în dezvoltarea instituțională a acestui domeniu de cercetare, prin participarea la coordonarea unor proiecte internaționale și a unor asociații profesionale de profil, prin contribuții la dezvoltarea infrastructurii de cercetare, prin atragerea de fonduri de cercetare și prin activitatea editorială.

După finalizarea doctoratului m-am focalizat pe studierea relației dintre schimbările culturale și factori ce țin de dependența de cale, în contextul modernizării. Temele de cercetare pe care le-am abordat vizează investigarea felului în care anumite evenimente istorice și instituțiile sociale modelează acțiunea modernizării și conduc la cristalizarea diferită a culturii. Folosesc termenul de cultură în sensul definit de Inglehart ca „un set de norme și abilități care susțin supraviețuirea într-un anumit mediu, constituind o strategie de supraviețuire pentru o anumită societate” (2018, p. 17). Aceste norme se traduc în valori și atitudini și modelează comportamentul individual. În analizele pe care le-am realizat până acum, am folosit valorile și atitudinile ca un „proxy” pentru operaționalizarea conceptului de cultură, și am studiat schimbările pe care acestea le-au suferit în decursul timpului pentru a evalua felul în care modernizarea și dependența de cale influențează cultura.

Am abordat în cercetările mele o serie de factori instituționali precum tradiția religioasă, modelul de creștere economică, instituțiile implicate în furnizarea bunăstării, sistemul de educație secundară. Aceștia reprezintă „secvențe de auto-întărire” și sunt rezultatul cristalizării instituționale a consecințelor pe care le-au avut în plan social diferite evenimente istorice. Am investigat de asemenea, schimbarea culturală și socială care a avut loc în Europa Centrală și de Est după căderea comunismului, care reprezintă o joncțiune critică, ce a dus la remodelarea culturală a societăților post-comuniste. Analizele s-au focalizat pe relația dintre acești factori și orientările de valoare din sfera relațiilor de gen și familiei, a celor religioase și politice.

Am utilizat preponderent metode cantitative de analiză a datelor, folosind date provenind din sondaje de opinie internaționale de mare anvergură, care permit realizarea de comparații longitudinale și transversale, precum Euro Barometrul, European Values Study, World Values Survey, European Social Survey, International Social Survey Program. Studiile realizate utilizează tehnici avansate de analiză a datelor, precum analize de regresie multi-nivel, modele de ecuații structurale, decompoziția de cohorte sau modelul schimbării parametrilor.

Rezultatele cercetărilor mele pun în evidență faptul că modernizarea și dependența de cale sunt complementare în ceea ce privește modelarea culturii unei societăți. Dezvoltarea economică creează premisele producerii schimbării culturale, însă calea pe care aceasta o urmează depinde în mare măsură de istorie și de instituțiile existente în societatea respectivă. În plus, în perioade de transformare socială rapidă, precum perioada post-comunistă, schimbarea instituțională are un impact mai puternic decât socializarea primară, care constituie

mecanismul principal prin care dezvoltarea economică și socială contribuie la schimbarea culturală.

În perioada care urmează intenționez să aprofundez legătura dintre schimbarea demografică și cea culturală în societățile contemporane. Îmi propun ca obiectiv de cercetare investigarea efectelor interacțiunii dintre îmbătrânirea demografică și migrație asupra societăților contemporane. Abordarea pe care o am în vedere este una de timp comparativ transversal și longitudinal, care să utilizeze metode cantitative avansate de analiză a datelor și să combine date administrative și date furnizate de sondajele internaționale de mare anvergură. Programul de cercetare pe care intenționez să îl implementez va încerca să răspundă câtorva întrebări de cercetare precum: cum influențează sportul migrator schimbarea culturală a unei societăți? Care este rolul trans-naționalismului în acest context? Cum mediază acesta schimbarea valorilor din societățile gazdă și din cele de origine? Care este efectul interacțiunii dintre sporul migrator și îmbătrânirea demografică asupra valorilor și atitudinilor împărtășite de populație? Intenționez să abordez din această lentilă orientări de valoare din domenii precum politica, religia, familia, solidaritatea socială și toleranța.

Teza de abilitare este structurată în trei capitole. Primul include o trecere în revistă a teoriei modernizării și a dependenței de cale cu impact asupra valorilor sociale. Acesta reprezintă fundamentul teoretic pe care am construit propriile mele contribuții științifice. Al doilea capitol prezintă succint rezultatele studiilor realizate de mine până în prezent, accentuând elementele de noutate pe care le-a adus fiecare studiu în parte, precum și o trecere în revistă a implicării mele în managementul cercetării cu impact asupra dezvoltării cercetării în sociologia valorilor. A treia parte este dedicată prezentării direcțiilor de cercetare viitoare, pornind de la stadiul actual al cunoașterii în domeniu, și a direcțiilor de management a activității de cercetare menite să susțină implementarea programului meu de cercetare și atingerea obiectivelor ce cercetare.